

Gülch Csaba

Igék a testből

(Hét szubjektív tétel arról, miként visszhangzik Major-Zala Lajos néhány, önkényesen kiválasztott versében a Biblia)

Halk prolóógus

Látszólag egymástól távoli gondolatokról, magán-felfedezésekről, mégis közüzenetekről fogok furcsán és röviden beszélni. Úgy tűnik majd, mintha összekeverném a múltat a jelennel, összekeverném a „nincs”-et és „van”-t, a „semmi”-t a „valami”-vel. Úgy tűnik majd, mintha egymásba fonnám, összekuszálnám a rend finom fonalát, aztán egy hirtelen, kiszámíthatatlan lendülettel, ismét szabadon útjára bocsátanám. Pedig csak egy kicsit elkalandozok az ég és a föld közé épített különös híd árnyékban, és néha, a víztükörbe tekintve, egy-egy tétellel megpróbálom megérinteni a fényt.

I. tétel

A Szentírás Isten által „diktált” szavai szerint az Ige testté lett. Vagyis a Teremtő a világot Fiában, az Emberben, a teremtményben mutatta, dicsőítette meg. Bizonyítékot szolgáltatott a kételkedőknek, a kérdezőknek, a keresőknek. Azt mondta: legyen, és lett. Az örökkévalóság előtt ama bizonyos 33 esztendőben, ama bizonyos golgotai sötétségben megmutatta a pillanatot, a most és az itt keresztfáját. Láthatóvá vált a láthatatlan: az Ige testté, Isten emberré lett. Fizikai egzisztenciába „formázott”, tökéletes, mégis törékeny emberré, akinek tiszta arcát gyakran köpet alázta, aki örömet, csalódást érzett, aki bánatmat, csúfolódást és gyűlöletet kapott. Akinek húsát ostor szaggatta, tenyerét durva szög ütötte át... Azon a bizonyos, titokkal teli pénteken az Ige fájdalmas testté lett, és a testből korona töviseivel hitelesített Ige. Azon a napon a szavak ereje, az Istennek címzett sóhaj, „Atyám! Kezedbe teszem le lelkemet!” szétfeszítette az eget, az akarat nyomán a sötétebből fény született. Élet a halálból! Arra a délutánra gondolva lehet igazán megérteni, hogy mit jelent a csillogó harmatcsepp a fűszál hegyén, mit jelent a frissen vasalt hófehér ing illata, mit jelent a mosoly édesanyánk szája körül, mit jelent az ölelés és mit jelent gyermekünk kacagása. Mit jelent az alkonyat, a derengő hajnali fény. A könnyek, az ég csendjébe tűzdelt csillagok, mit jelent a pohár bor, a formás karéjra vágott kenyér. Mit jelent a szó, „bocsánat”, mit jelent az élet, a bizonyosság, az örömhír, s mit jelent nekünk nagypéntek után a feltámadás... Mit jelent, mikor az Ige testté lesz, mikor Igévé magasztosul a test.

II. tétel

Major-Zala Lajos „Katarzis” című kötetében találtam egy verset. Egy olyan rövid üzenetet, amelyben több helyütt is megcsillan az a bizonyos, a szent és a profán, de mondhatnám úgy is, hogy az Isten- és az emberlét közé feszített híd alatti víztükör megcsodált fénye. Íme a vers:

Menedék

árva szent hely: húsod kápolnája
 melyben pinád értem és érted
 hogy kitaláljunk a lélek-vesztő
 tévelygésből
 csillanón csaló csiklójával
 rorátéra harangozik
 Noé bárkája
 a partok
 talán megmenekszünk

Tömör, finoman egymáshoz illesztett, egyenes mondatok. Nyílt, egyszerű szöveg. Nem a szavak mögé és közé rejtett üzenet, hanem Ige, nagybetűvel! Gyönyörű testtájából, mozdulatokból épített szókatedrális. Csendes szentély, ahol szakadt ajakkal imát mormolhat az ember. Megszentelt, ránk nyitott alkalom, amellyel Isten, a Lét forrásának közelébe kerülhetünk. Menedék, amely lelket ment, menthet, reményt ad, adhat özőnvíz, vagy majorzálásan mondhatnánk, közönyvíz idején.

III. tétel

A szerelemről beszélgettünk egyszer. Többször. Éppen akkor is! Lajos azt mondta: számára a szerelem egyenértékű az alkotással. Játék, amelyben megalkothatjuk egymással, újra- meg újrateheremthetjük egymásban, önmagunkat. Nem a másik ember segítségével, hanem teljes részvételével, tökéletes megosztottságban. A szerelem szerinte egy olyan keservesen gyönyörű játék, amelynek pillanatnyiságán keresztül átérezhető, átérezhető a soha vissza nem térő egyedi. Vagyis az, hogy csak mi tudunk emígyen szeretni, csak most és soha többé így! A szerelem szerinte hit, érthetetlen, mégis felfogható csoda. Létté teljesedő megmagyarázhatatlan. Test és ige. Ige a testből. A boldogság forrása: mohó emberi erő, amely szenvedéllyel „felfalja” a másikat, hogy ettől az embertelennek, önzőnek tűnő vágytól, mohóságtól megerősödjön, az adott és kapott örömajándéktól öntudatosabb, boldogabb legyen. Beszélgettünk arról is, hogy az ölelésben, a gyönyörben érezhető és éreztethető a halál iszonyú jelenléte, illetve annak jótevő és megváltó hatalma is. Kegyelmes ajándék: halálban a születés, születésben a halál. A titkok penetrációján keresztül, az orgazmus kegyelmében a föltámadás misztériuma. A halál ízlelgetése, a testtel-lélekkel gyakorolt kikerülhetetlen: az elmúlás. A lét győzelmének katarzisa.

IV. tétel

Nyílik a könyv. Az első Magyarországon – Kecskeméten – megjelent, idén egy híján húsz éves Major-Zala kötet, a „Játsszunk szerelmet”. Nyílik – a korabeli alcímében, kicsit gyengéd, álszemérmes szentimentalizmussal, erotikus verseknek titulált – magánbiblia. És végén felzeng az Énekek Éneke, felzengenek Göcsej költőjétől a nő és férfihangra, karra komponált szerelmes igék. A nő hangjából egy részlet:

Szólíts engem ajkad nyelvével
szavad szám tűzére tápláló olaj
felsajdul véremlében neved emléke
neved asszonyajkakon: a kívánatos
vigyél magaddal röpiés innen veled
koldus számolyról királyi székbe
bor titka ha felsejlik az érben
drágább vagy a legdrágább bornál
szédülök megittasodok hívásodtól

Hát nem csodás vallomás ez Isten kies kertjéből! Csoda, miként Major-Zala Lajos szerint csoda az is, hogy – idézet tőle – „Földünk még mindig életet lélegzik és mi is vele. Minden igyekezetünk ellenére sem sikerült elpusztítanunk, habár nagy részét már kloákává rondítottuk. Csoda, hogy beleszagolhatunk még egy virágkehelybe, fertőzetlen szoknya alá nyúlhatunk rejtett magunkat keresve: adásban befogadást és befogadásban adást. A titkok titkát. A játékok játékát. Az embert emberré alakító csodát!”

V. tétel

Major-Zala Lajos 2004-ben ránk hagyott „Testamentum”-ában, de korábbi kötetében is számos bábeles vers olvasható. A Torony, amely az ég magasát ostromló, túlméretezett emberi szándék szimbóluma. A gyarló, gyökértelen, gögös, önző, hazátlan embereké, akiről, akiknek címezve, főként a halála előtt években, Lajos vehemens, hazafias morgolódásait írta. Egyik részletét szólítom, szólaltatom most meg. Így hangzik:

(...)

merre vagy Ember
hogyan hívnak ember?
a(z) sz-ótárból kikoptál
a s(z)ótár lelkedet lelkedből
magadból magadat
a lényegét kimosta
e parányi időben
amióta garázdálkodsz
e Földön
a bábeli tornyot
mennyet a mennyre
profitot profitra építéd
de kinek?
hogyan hívnak Ember
Profitorszámban?

A kérdőjel után nekem a Paradicsom képe jelenik meg. Ádám és Éva az egyik, buja páfrányokkal körülölelt fa tövében éppen azt fundálják, miként férközhetnének mielőbb a tiltott gyümölcs közelébe. Miként tudnák azt az egyet megköstolni, meghódítani, ha csak egy harapás erejéig is, de magukénak tudni az almát. Azt fundálják, miként tehetnek üres vágyuknak, a dörgedelmes isteni akarat ellenében eleget. Aztán önmagukból kiűzve, ugyancsak ők a felbujtók Babilonban, a nagy építkezésnél, majd a nagy összeomlás után, az időtlenből az időben megrészegülten kóvályogva, néhány éve ők jártak New Yorkban is... Ők bámulják estenként, lámpaoltás előtt, az Édenbe gyakran csodált, csillagdíszes mennybolt helyett, a rózsaszín selyemtapétával összetartott álmennevezetet

is. Elkopott a lelkük, s mikor véletlenül, elpazarolt létükre döbbennek, sótlan lé csorog szemükből a tisztító könny helyett. Nevüket keresik. Hiába! Hiába szólítja őket név szerint az Úr, aki egyébként kezdetektől hajszálaikat is számon tartja, nem hallják szavát. Fülükben zúr, fejükben zavar! Bábel!

VI. tétel

A minap Markó Iván barátom mesélte: Jeruzsálemben járt, hogy homlokát a Falhoz szorítsa. Többször tett már így, ha az őt kínzó kérdésekre szeretett volna választ. Aztán mikor várakozó szívvel az öreg kőhöz ért, mégis csendben maradt. Hallgatta Istent, aki miként mindörökké, akkor és ott is néma maradt. Az üzenet este érkezett: „Veled vagyok, de döntenek neked kell!” „Ne féljtek!” – ezzel biztatta övéit Jézus is. „Ne félj!” – ezt a biblikus tömondatot visszhangozza Major-Zala Lajos egyik, a hetvenes évek végén született „ars poetica”-ja is.

Ars poetica V.

Szeretni
akkor is ha gyűlölni kell
gyűlölni
ha a szeretet veszélyben
megbocsátani
ember az embernek
de soha kézfogással
nem hitelesíteni embertelenséget
kínra
kínzással dehogyis felelni
de nem felejteni
hinni
de nem langyos igékben
uniformisban
kitépni monoton szívedet
meleg-lüktetőn
unott arcokba vágni kérdőjelnek
ember vagy
ne félj!

Tovább sorjáznak, kanyarognak ezek a mondatok, hogy lelki útközben melléjük szegődhesse még néhány: „Szeresd felebarátodat, mint tenmagadat!”, „Ne vígy minket kísértésbe!”, „...miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek”. Aztán nyomukban néhány kopott kép: a máglyán imát nyögdecselők, a gázkamrába terelt gyermeklányok fájdalomtól-félelemtől eltorzult arca, a hómezőn halálba dermedt katonák ég felé ágaskodó keze. Végül megvilan a mondat: „Ember vagy! Ne félj!”, majd újabb képek: Tóth Ilonka tiszta tekintete, a fehér inges Fiú, szemben a tankkal, a Győzelem térről... „Ne féljtek!”. Emberek, ez a mondat több ezer év súlyát kibírta, nem akármilyen kapaszkodó!

VII. tétel

Végül szóljunk, hanem is Jánosként, hanem Major-Zalával a jelenésekről is! Mondjuk az Apokalipszis manapság keményen doppingolt lovairól, lovasairól. Arról a turbósított, szteroidos, vérrel fertőzött ördögi testről, amely egyik napról a másikra, örömmel álcázva, megfélemezhetetlen gravitációval, akár a végítélet, századunkra zuhant. A Sursum corda egyik szonettjében, az „Apocalypsis”-ben Lajos erről így ír:

A Gyönyör Irtózata a Zord Lovas
vágtazza be az Agy tekervényeit
az Ész őreit maga alá gyűrve
vízözönt áraszt ingó sejtekben

szabadságunk tiporja patáival
a minden vágyat taroló Szorongás
és Isten álarcába gyolcsolja
sunyi képét hunyázkodó Örömünk

és nem lesz cáfolat csak bizonyosság
tény: a megfélemlítés keresztjére
a fára vert ácsolatlan szó: AIDS

érlelmében és méltóságában
gyalázott Ember: a Játszón Kárhozott
csúf Megüdvözülés istenközelben

Lajos jelenéseit olvasva, mégis féljünk?! Mégis féljünk a szelíd maszk mögött
lihegő kísértettől, ami pontosan nem tudni mikor és honnan, de jött, élvezett
és győzött, és pusztításának nem tudni mikor leszen vége?! Mégis féljünk?
Hát mégsem erős várunk a szerelem, a tisztaság? Mégsem egyetlen az az Egy?
Mégsem egy számunkra az Isten? Miért hagytuk, hogy félelmet, halálos hálót
szőjenek hamis szabadságból a pusztából közénk lopakodott sátánzsoldosok?
Néhány édesnek tűnő pillanatért, kárhozatért adtuk el az üdvösséget? Kérdés,
kérdésbe kapaszkodik. Csendesedjünk el, szorítsuk homlokunkat a Falhoz! Már
hallatszük: „Veled vagyok, de döntenem neked kell!”

Enteriőr az Európai
párbeszéd című kiállításról

